

ПРО СТРАХОВУ ОЦІНКУ ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ

У статті розглянуто всі можливі складові витрат для оцінки страхових збитків від виробничого травматизму. Наводиться послідовність визначення щорічних виплат за випадком виробничого травматизму на основі вимог чинного законодавства та звітних даних. Станом на 01.01.2013 р. оцінено страхові одноразові виплати при нещасному випадку та страхові витрати при настанні інвалідності від виробничого травматизму.

Створено основу для програми оперативної оцінки страхових витрат при зміні вихідних даних і нормативів відрахувань.

Ключові слова: нещасний випадок, страхові виплати, збитки від виробничого травматизму.

В статье рассмотрены все возможные составляющие затрат для оценки страховых потерь от производственного травматизма. Приводится последовательность определения ежегодных выплат в случае производственного травматизма на основе требований действующего законодательства и отчетных данных. По состоянию на 01.01.2013 г. оценены страховые одноразовые выплаты при несчастном случае и страховые расходы при наступлении инвалидности от производственного травматизма.

Создана основа для программы оперативной оценки страховых расходов при изменении исходных данных и нормативов отчислений.

Ключевые слова: несчастный случай, страховые выплаты, ущерб от производственного травматизма.

The article deals with all possible cost components for the evaluation of insurance losses from occupational injuries. Given sequence determination of annual payments in the case of occupational injuries on the basis of the current legal requirements and reporting. As of 01.01.2013, the estimated one-time payment of insurance in case of accident and insurance costs for the disability from occupational injuries. The basis for the rapid assessment programs for insurance costs when the original data and the norms of deductions.

Keywords: accident insurance payments, the damage from occupational injuries.

Охорона праці, заради запобігання виробничого травматизму, завжди залишається актуальним напрямом діяльності уряду України та державних служб з охорони праці та страхування. Оскільки рівень травматизму на виробництві в Україні, не зважаючи на зменшення абсолютного числа травмованих, все ж таки залишається на досить високому рівні порівняно з європейськими державами, основну увагу приділяється витратам на охорону праці та збитки від виробничого травматизму, що несе підприємство разом із державою. При цьому, логічно було б вважати, що витрати на охорону праці мають сприяти не тільки зниженню рівня травматизму, а й бути економією значних грошових сум.

Стосовно наукових досліджень на тему визначення витрат на охорону праці, то першою та основною роботою у цьому напрямі є «Инструмент оценки стоимости производственной среды на предприятии. Модель ТУТА», яку розроблено Міністерством соціального забезпечення Фінляндії у 2000 р. [1]. У зазначеній роботі надається детальний перелік можливих витрат і збитків, що можуть виникнути на підприємстві у разі настання нещасного випадку. Це робить вказану роботу основою для розробки подібних методик щодо визначення збитків від виробничого травматизму на підприємстві з огляду на економічну ситуацію в країні.

Метою цієї статті є визначення економічної оцінки витрат (відшкодування потерпілим) на основі даних щорічного звіту Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (далі – Фонд) – страхової оцінки збитків від виробничого травматизму.

Новизна полягає у тому, що робиться спроба, виходячи з аналізу звітних даних про всі можливі складові витрат, оцінити страхові збитки від виробничого травматизму.

Основний матеріал досліджень базується на такій послідовності проведення розрахунків.

На першому етапі на основі даних Фонду розраховуються суми одноразової допомоги з урахуванням всіх статей витрат.

На другому етапі основну увагу приділяється економічним наслідкам нещасного випадку, коли людина втрачає працездатність на виробництві та стає інвалідом.

Третій етап має відобразити ситуацію, коли працівник травмується і підприємство, як і держава, втрачає цінного працівника. При цьому необхідно враховувати прибуток, який він приносить для підприємства.

Згідно наведеної послідовності, на першому етапі розраховувалися суми витрат за статтями, що наводяться у звіті Фонду [2] станом на 01.01.2013 р. (табл. 1).

Приведені у табл. 1 розрахунки відображають суму річних витрат при настанні нещасного випадку.

**Суми витрат на одну особу за даними Фонду соціального страхування
від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України**

Показники	Витрачено коштів у 2012 р. (тис. грн.)	Кількість потерпілих, які отримали страхові виплати у 2012 р.	Витрати на одну особу (тис. грн.)
Допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю до відновлення працездатності або встановлення інвалідності	124742,1	21626	5,8
Одноразова допомога потерпілому в разі стійкої втрати професійної працездатності	690719,3	11810	58,5
Щомісячна грошова сума в разі часткової чи повної втрати працездатності, що компенсує відповідну частину втраченого заробітку потерпілого	3524861,6	289691	12,2
Виплати при тимчасовому переведенні потерпілого на легшу роботу	489,2	172	2,8
Сума			79,3

У першій графі неведено перелік статей, що відображають виплати потерпілим після настання нещасного випадку. Це – одноразова допомога потерпілому в разі стійкої втрати професійної працездатності, щомісячна грошова сума в разі часткової чи повної втрати працездатності, що компенсує відповідну частину втраченого заробітку потерпілого, виплати при тимчасовому переведенні потерпілого на легшу роботу. У другій і третій графах вказано кошти, що були виплачені потерпілим за рік, та кількість потерпілих, які отримали ці кошти. Суму виплат одному потерпілому за рік отримуємо шляхом ділення витрат на кількість потерпілих. У результаті отримуємо суму витрат на одного потерпілого в розмірі 79,3 тис. грн.

На другому етапі, згідно з прийнятою послідовністю розрахунків, основна увага приділяється визначенню виплат у разі настання інвалідності як наслідку нещасного випадку, коли людина втрачає працездатність на виробництві та стає інвалідом.

Для цього визначається перелік необхідних даних, виходячи з основних положень чинного законодавства. Це дані про:

• склад середньостатистичної сім'ї. За даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року та вибіркових досліджень 2008...2012 рр., майже 90 відсотків українського населення проживає у такому складі сім'ї: батько, мати та дитина. Найбільш поширеною є однодітна сім'я (72,3 %); сім'ї, які мають двох дітей, складають 24,1 % (кожна четверта родина). Кожна п'ята сім'я з дітьми (21,7 %) є неповною [3];

• середньомісячну заробітну плату чоловіків та жінок. У 2012 році, за даними Державної служби статистики України, середня заробітна плата чоловіків становить у середньому 3035 грн., жінок – 2800 грн.

За чинним законодавством України, з їх заробітної плати проводяться відрахування на:

• єдиний соціальний внесок – 3,6 %;

• податок на доходи фізичних осіб, що складає 15 % від суми нарахованої заробітної плати.

Нарахування на фонд оплати праці складають суму від 36,76 % до 49,7 %, залежно від класу професійного ризику виробництва (п. 5 ст. 8 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI).

Крім того, у випадку настання інвалідності враховується час перебування на пенсії у разі встановлення інвалідності. На основі аналізу даних Фонду [4], за віковою ознакою рівень виробничого травматизму в 2011 р. розподілився таким чином:

віком від 20 до 30 років – 2385 травмованих осіб (20 %);

віком від 30 до 40 років – 2739 травмованих осіб (23 %);

віком від 40 до 50 років – 3057 травмованих осіб (26 %);

віком від 50 до 60 років – 2571 травмована особа (22 %)

від загальної кількості по Україні.

За найбільшим показником, що складає 26 %, вік встановлення інвалідності, як наслідку виробничого травматизму, перебуває на рівні 40...50 років, тобто середній показник становить 45 років. Якщо працівник травмувався в 45 років, то до пенсійного віку йому залишилось працювати 20 років. Отже, виходячи з річних витрат у розмірі 62 255,98 грн., за 20 років має бути виплачено 1245119,6 грн., не враховуючи індексацію заробітку за часом.

На основі цих даних розраховуються виплати пенсій та допомог згідно ст. 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 22.02.2001 № 2272-III передбачаються за ст. 21 Закону «Про соціальне страхування від нещасних випадків» страхові виплати як застрахованим особам, або тим, які мають на це право, у разі настання страхового випадку.

Таким чином, грошові виплати в разі настання інвалідності як наслідку нещасного випадку складаються з:

1) страхової виплати втраченого заробітку (або відповідної його частини) залежно від ступеня втрати потерпілим професійної працездатності (далі – щомісячна страхова виплата);

2) страхової виплати одноразової допомоги потерпілому (в установлених випадках членам його сім'ї та особам, які перебували на утриманні померлого);

3) страхової виплати пенсії по інвалідності потерпілому;

4) страхової виплати пенсії у зв'язку з втратою годувальника;

5) страхової виплати дитині, яка народилася інвалідом внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання її матері під час вагітності;

6) страхових витрат на медичну та соціальну допомогу.

Отже, враховуючи вищезазначені виплати, можна орієнтовно порахувати суму виплат при настанні одного середньостатистичного випадку травматизму на виробництві. У цій роботі, як приклад, розглядається нещасний випадок, що стався з чоловіком, який втратив працездатність на виробництві.

У випадку настання інвалідності оформляється пенсія за інвалідністю та страхові виплати потерпілому, що становлять не більше середньомісячної заробітної плати працівника (ст. 34 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 22.02.2001 № 2272-III).

Тому, основою для розрахунку пенсії за інвалідністю є вихідні дані, що щомісячна виплата потерпілому станом на 01.01.2013 р. становила близько 3035 грн.

Виходячи з цього, відрахування на заробітну плату складатимуть:

єдиний соціальний внесок (3,6 %) – 109,26 грн.;

податок на доходи фізичних осіб (15 % від суми нарахованої заробітної плати) – 455,25 грн.;

нарахування на фонд оплати праці, що складають суму від 36,76 % до 49,7 % – 1115,6 грн.

Отже, можна підрахувати втрати держави та підприємства при травмуванні однієї особи, шляхом додавання до виплат одноразової допомоги, що складається з 79,3 тис. грн. нарахувань на заробітну плату, 109,26 грн. + 455,25 грн. та 1115,6 грн. Разом – 74980,11 грн.

До цього має додатися щомісячна пенсія у розмірі 3035 грн. Сума витрат за один рік на одну особу, в разі настання інвалідності, як наслідку нещасного випадку, становитиме 111 400 грн.

З урахуванням величини прибутку держави чи підприємства, що може бути одержана від одного працівника, що визначається як різниця між чистим доходом і собівартістю цієї продукції залежно від кількості зайнятого на виробництві населення та валового прибутку за станом на 01.01.2013 р. це становить 24720,38 грн. на одну особу на рік.

Отже, у разі настання інвалідності від нещасного випадку на виробництві щорічні виплати за станом на 01.01.2013 р. становили 136 120,5 грн.

Таким чином, розглянута схема щодо визначення щорічних виплат за випадком виробничого травматизму на виробництві дає відповідні орієнтири відносно «ціни» нещасного випадку. У подальшій роботі цю схему має бути запрограмовано для оперативного перерахування при зміні вихідних даних і нормативів відрахувань.

Список літератури

1. Модель ТУТА. Інструмент оценки стоимости производственной среды на предприятии // Министерство социального обеспечения и здравоохранения Финляндии. – Тампере: – 2000. – 51 с. Веб-сторінка сайту.

2. Звіт Фонду Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України про страхову діяльність. – Голос України, № 56 (5556), 23 березня 2012 р.

3. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/325-2012-p/print1334074062362560>).

4. <http://www.social.org.ua/view/2470>)

Дата подання статті до збірника – 02.04.2014

Рецензент – д-р техн. наук Назаренко М. В.